

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อญฺญาน — ความไม่รู้”

คำว่า อญฺญาน เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า อัน - ยา - นะ มาจากคำว่า อ (ไม่) กับคำว่า ญาน (รู้) รวมกันเป็น อญฺญาน เขียนเป็นไทยว่า อัญญาน แปลว่า ความไม่รู้ เป็นสภาพธรรมที่มีจริง ซึ่งก็คือ อวิชชา หรือ โมหะ นั่นเอง เป็นสภาพธรรมที่ตรงกันข้ามกับปัญญา ตามข้อความจากพระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณีปกรณ์ ว่า “สภาวะที่ชื่อว่า อัญญาน (ความไม่รู้) เพราะเป็นปฏิปักษ์ต่อญาณ” ความไม่รู้เป็นสภาพธรรมที่ปกปิดมิตมิตไม่สามารถเข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริงในชีวิตประจำวันได้เลย ตามข้อความจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ มลสูตร ว่า

“โมหะทำให้เกิดความพินาศ โมหะทำจิตให้กำเริบ

ชนไม่รู้สีกโมหะนั้นอันเกิดในภายในว่าเป็นภัย

คนหลงย่อมไม่รู้จักประโยชน์ ย่อมไม่เห็นธรรม

โมหะย่อมครอบงำนรชนในขณะใด ความมืดตื้อย่อมมีในขณะนั้น”.

ความไม่รู้ เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นสภาพที่ไม่รู้ในสภาพธรรมที่มีจริงในขณะนี้ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เรา แม้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงแสดงพระธรรมโดยนัยของขั้นๆ ชาติอายุตนะ เป็นต้น ก็ไม่พ้นไปจากสภาพธรรมที่มีจริงในขณะนี้ หากไม่ได้ฟังพระธรรม ไม่ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจว่า อะไรคือธรรม? ธรรมอยู่ในขณะไหน? เป็นต้น ก็จะไม่เข้าใจความจริงของโลกว่ามีแต่ธรรมเท่านั้น, เมื่อไม่เข้าใจความจริง ย่อมเป็นผู้ไม่ฉลาดในธรรมที่มีในขณะนี้ กล่าวคือไม่รู้ว่าเป็นธรรม จึงหลงยึดถือสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยินที่กำลังปรากฏว่าเป็นเรา เป็นสัตว์ เป็นบุคคล หรือเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด, เมื่อถูกความไม่รู้ครอบงำ ย่อมทำให้ไม่เห็นความจริง ไม่เข้าใจความจริง แม้สภาพธรรมกำลังปรากฏในขณะนี้ก็ไม่รู้ และก็จะสะสมความไม่รู้อย่างนี้อีกต่อไป ตราบใดที่ยังไม่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ

จึงเป็นที่น่าพิจารณาว่า เพราะมีความไม่รู้เป็นเหตุ จึงทำให้มีการทำอกุศลกรรมประการต่างๆ มากมายมีกายทุจริตเป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสะสมเหตุที่ไม่ดีให้กับตนเอง และเมื่อผลที่ไม่ดีเกิดขึ้นก็เกิดขึ้นกับตนเองเท่านั้น เพราะความไม่รู้จึงทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ เมื่อทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ ก็เป็นการตัดโอกาสแห่งการเกิดขึ้นของกุศลธรรมในชีวิตประจำวัน แต่ถ้าเป็นปัญญาแล้ว ตรงกันข้ามกับความไม่รู้อย่างสิ้นเชิง เป็นเหตุให้ความดีประการต่างๆ เจริญยิ่งขึ้น ทำให้ได้ในสิ่งที่ควรได้ เพราะกุศลธรรมเจริญ จนกระทั่งสามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ปัญญาหรือวิชา จึงเป็นธรรมที่นำไปสู่ความดีทั้งปวงอย่างแท้จริง

ทำให้เว้นจากสิ่งที่ไม่ดี คืออกุศลธรรมโดยประการทั้งปวง ปัญญาจะไม่นำพาไปสู่ทางที่ผิด
เลยแม้แต่น้อย

สาเหตุที่แต่ละบุคคลยังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏฏ์ เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด อย่างไม่มี
วันสิ้นสุด ก็เพราะยังมีความไม่รู้อยู่นั่นเอง เป็นสภาพที่หุ้มห่อไว้ทำให้ไม่รู้ความจริง เมื่อไม่รู้
ความจริงก็มีตมม ไม่สามารถที่เข้าใจสภาพธรรมที่กำลังมีกำลังปรากฏในขณะนี้ได้ ซึ่งจะเห็น
ได้ว่าในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิต เพราะฉะนั้นแล้วความไม่รู้จึงเกิดขึ้น
มากทีเดียว เพราะความไม่รู้เกิดร่วมกับอกุศลจิตทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นอกุศลจิตประเภทใด
ก็ตาม ก็จะไม่ปราศจากความไม่รู้เลย

หนทางเดียวที่จะค่อยๆ ละคลายความไม่รู้ให้เบาบางลงได้ คือการฟังพระธรรม ศึกษา
พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมปัญญาซึ่งเป็นการเข้าใจถูกเห็นถูกไปตาม
ลำดับ ไม่ละทิ้งโอกาสสำคัญในชีวิต คือการฟังพระธรรม ด้วยความละเอียดรอบคอบ ไม่ประมาท
ในแต่ละคำที่เป็นวาจาซึ่งจะที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ขณะที่เข้าใจถูกเห็นถูกก็เริ่ม
ละคลายความไม่รู้ไปที่ละเล็กทีละน้อย ดังนั้น หนทางที่จะละความไม่รู้ได้ ก็ด้วยการ
อบรมเจริญปัญญาเท่านั้น หนทางอื่นนอกจากนี้ไม่มี.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]